

Handläggare
Christina Grönberg
Telefon: 08- 508 25 406

Till
Stadsledningskontoret

Angående remissen om Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka, beivra (SOU 2017:37)

Förvaltningens svar

Remissen besvaras med förvaltningsyttrandet.

Peter Svensson
Tf förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har mottagit en remiss om kvalificerad välfärdsbrottslighet att besvara. Utredningens uppdrag har varit att kartlägga organiserad brottslighet mot skattesubventionerade system samt föreslå åtgärder.

Utredningen föreslår åtgärder för att motverka användandet av oriktiga identiteter och identitetshandlingar, enhetligare regelverk för handläggning av ärenden om ersättning från välfärdssystemen och bättre förutsättning för myndigheter att inhämta information i underrättelseverksamheten vid allvarlig brottslighet mot välfärdssystemen.

Förvaltningen ser positivt på att förbättra möjligheterna att upptäcka och förhindra brottslighet kopplat till välfärdssystemen. Förvaltningen välkomnar därmed de åtgärdsförslag som presenteras i utredningen.

Bakgrund

Förvaltningen har från justitiedepartementet, via stadsledningskontoret erhållit en remiss gällande kvalificerad välfärdsbrottslighet. Remisstiden sträcker sig till den 30 juni 2017.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Ärendet

Regeringen tillsatte hösten 2015 en utredare med uppdrag att se över välfärdsstatens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet. Syftet har varit att identifiera risker i skattefinansierade system för att säkerställa en korrekt användning och förebygga brottslighet.

Utredningens utgångspunkter

Uppdraget har innehållit att göra en kartläggning av organiserad brottslighet mot skattesubventionerade system samt föreslå åtgärder.

Dessutom har utredningen sett över ett antal särskilt utpekade frågor

- näringsförbudens tillämpning vid brott mot systemen
- behov och förutsättningar för spärrtid av företag som missbrukat systemen,
- risker med att godta kontanta betalningar vid utbetalning från välfärdssystemen.
- överväga för- och nackdelar med att i högre grad samordna utbetalningar från välfärdssystemen.

Utredningen har arbetat utifrån tre utgångspunkter:

1. De olika systemen inom välfärdsstaten utgör en helhet.
2. Kontroll är bästa verktyget för att motverka avsiktligt felaktiga utbetalningar.
3. Det krävs att myndigheterna arbetar aktivt och reagerar mot organiserad och systematisk kriminalitet.

Utredningens innehåll

Kartläggningen omfattar brottslighet som riktas mot aktörer såsom Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassor, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, länsstyrelser, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och kommuner. Materialet i kartläggningen består av tidigare utredningar, myndighetsintern information om brottsligheten, samt av brottsanmälningar. I kartläggningen har även ett antal domar

tagits med som enligt utredningens mening på ett bra sätt illustrerar vilken typ av brottslighet som aktörerna utsätts för. Det mest omfattande materialet i kartläggningen utgörs av brottsanmälningar.

Ett övergripande kännetecken på den kvalificerade välfärdsbrottsligheten är att den inriktar sig på svaga punkter i välfärdssystemen där uppgifterna är svåra att kontrollera. Konkreta kännetecken är att det ofta är fråga om höga belopp, ersättning som har mottagits under lång tid, att oriktiga intyg använts samt att flera personer är inblandade. Det förekommer även olika typer av internationella kopplingar. Det är svårt att uppskatta brottslighetens omfattning då mörkertalet är stort. Utredningen finner därmed att det är problematiskt att motivera olika åtgärder med sådana uppskattningar som grund. Istället grundar sig utredningens förslag till förändringar på de risker som uppmärksammats samt hur allvarliga riskerna bedömts vara och hur de påverkar förtroendet för välfärdssystemen.

Riskfaktorer och åtgärdsförslag

Utredningen lyfter fram tre övergripande riskfaktorer.

1. Felaktiga registeruppgifter i folkbokföringsdatabasen och i Bolagsverkets register som har betydelse för utbetalningar. Felaktiga uppgifter försvårar myndigheters förutsättningar att utreda och lagföra brottsligheten.
2. Bristande beslutsunderlag hos de utbetalande aktörerna. Svårigheter att inhämta och kontrollera uppgifter kan utgöra en risk för att beslut om ersättningar blir felaktiga, fattas på felaktiga beslutsunderlag (gäller särskilt företagsuppgifter).
3. Brottsbekämpande myndigheter har inte alltid nödvändiga förutsättningar att utreda och förhindra brott mot välfärdssystemen.

Till vardera av riskfaktorerna ovan presenterar utredningen åtgärdsförslag.

Utredningen menar att det behövs åtgärder för att motverka användandet av såväl oriktiga identiteter som oriktiga identitetshandlingar. Frågan om att koncentrera ansvaret för utfärdande av identitetshandlingar till en myndighet skulle kunna utredas. Redan nu kan regeringen ge Transportstyrelsen i uppdrag att se över rutiner vid utlämnande av körkort och Skatteverket möjlighet att avregistrera personnummer från folkbokföringen (om den registrerade uppgiften är uppenbart felaktig). Därutöver föreslås att underrättelseskyldigheten enligt folkbokföringsförordningen utvidgas till att myndigheter och kommuner ska underrätta Skatteverket då en registrerad uppgift i folkbokföringsregistret verkar felaktig. För att markera allvaret i att lämna oriktiga

uppgifter vid folkbokföring föreslås att ett nytt folkbokföringsbrott införs.

Utredningen föreslår ett tydligare och mer enhetligt regelverk för handläggning av ärenden om ersättning från välfärdssystemen. Det bör också framgå av de utbetalande aktörernas instruktioner att de ska vidta förebyggande och upptäckande åtgärder för att minska riskerna för felaktiga beslut och utbetalningar (kräver rimliga och tydliga förutsättningar att behandla personuppgifter).

Utredningen finner skäl att brottsbekämpande myndigheters förutsättning att inhämta information i underrättelseverksamheten ses över, vid allvarlig brottslighet mot välfärdssystemen. En del görs redan, men allra viktigast är förutsättningarna att inhämta uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet vid exempelvis grovt bidragsbrott. Det finns även behov av att kunna inhämta uppgifter från banker på underrättelsestadiet.

Ny organisation för att bekämpa brott mot välfärdssystemen
För att upprätthålla trovärdigheten för såväl välfärdssystemen som rättsväsendet betonar utredningen att bekämpningen av brott måste vara effektiv och rättssäker. Bidragsbrottsutredningar ska hållas organisatoriskt avskilda från utredningar och beslut om utbetalningar av olika ersättningar. Mål om brott mot bidragsbrottslagen ska i fortsättningen handläggas av Ekobrottsmyndigheten som har tillgång till en bred och blandad kompetens väl anpassad för utredningar om kvalificerade välfärdsbrott. Vid behov kan Ekobrottsmyndigheten tillsätta arbetsgrupper med polisiär och skatterättslig kompetens.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på stärkt arbete med syfte att upptäcka och förhindra brottslighet kopplat till välfärdssystemen.

En utgångspunkt i handläggningen av ekonomiskt bistånd är att säkerställa att rätt person får rätt bistånd och försöka förebygga felaktiga utbetalningar. Förvaltningen har arbetat aktivt med att förebygga och utreda felaktiga utbetalningar genom att ta fram kontrollrutiner och genomföra utbildning i kontrollmetoder. Arbetet med att följa upp beslutade återkrav har förbättrats över tid, då antalet återbetalningar kontinuerligt har ökat. Det som kan förbättras ytterligare är det förebyggande arbetet för att förhindra felaktiga utbetalningar och då kan utredningens åtgärdsförslag vara bra verktyg.

Förvaltningen välkomnar de åtgärdsförslag som presenteras i utredningen.

Bilaga

Remiss om Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka, beivra (SOU 2017:37)